

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Полтавський державний аграрний університет
Institute of European Education (Болгарія)
Національний аграрний університет Вірменії
University of Opole (Польща)
International Slavic University (Македонія)
ISMA University (Латвія)**

Кафедра захист рослин

**VI Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція
«Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»**

26 листопада 2024 року

УДК 632.93

3-38

Сучасні аспекти і технології у захисті рослин : Матеріали VI Міжнародної наук.-практ. інтернет-конференції (м. Полтава, 26 листопада 2024 р.). Полтава: ПДАУ, 2024. 148 с.
DOI:10.5281/zenodo.14534615

ISBN 978-617-8466-00-8

Міністерство освіти і науки України, Державна наукова установа «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ), Посвідчення № 575 від 22 жовтня 2024 р. (VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин»).

У збірнику представлені тези, присвячені сучасним проблемам захисту і карантину рослин, фітосанітарного моніторингу та розвитку агроєкосистем України. Матеріали призначені для наукових співробітників, викладачів, здобувачів вищої освіти та аспірантів вищих навчальних закладів, фахівців і керівників сільськогосподарських підприємств АПК різної організаційно-правової форми господарювання та всіх, кого цікавить проблематика сучасного захисту рослин в агроєкосистемах України.

The collection presents theses devoted to modern problems of plant protection and quarantine, phytosanitary monitoring and development of agroecosystems of Ukraine. The materials are intended for researchers, teachers, graduates and graduate students, specialists and managers of agricultural enterprises of various organizational and legal forms of management and all who are interested in modern plant protection in agroecosystems of Ukraine.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Доля Микола Миколайович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри інтегрованого захисту і карантину рослин Національного університету біоресурсів і природокористування України, член-кореспондент Національної академії аграрних наук України.

Поспелов Сергій Вікторович – доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри землеробства і агрохімії імені Сазанова Полтавського державного аграрного університету.

Рекомендовано до друку Вченою радою Полтавського державного аграрного університету (протокол № 5 від 26.12.2024 року)

Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів. За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідальні автори.

© Полтавський державний аграрний університет, 2024

VI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Сучасні аспекти і технології у захисті рослин», Полтава 2024

Коваленко Н. П., Хоменко О. В., Поспєлова Г. Д.	ТЕХНОЛОГІЇ ПЕРЕПОСАДКОВОЇ ОБРОБКИ ЯК СПОСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КАРТОПЛІ	50
Копелець Б. В., Ємець Д. В.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАХИСТУ РОСЛИН ВІД ШКІДНИКІВ В ПОСІВАХ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	53
Логвиненко В. В., Писаренко В. М., Піщаленко М. А.	ВПЛИВ СПОСОБІВ ОБРОБІТКУ ГРУНТУ НА ЧИСЕЛЬНІСТЬ ЗЛАКОВИХ МУХ	54
Малина Г. В. Малина В. Г.	ПОШИРЕНІСТЬ ТА ШКІДЛИВІСТЬ ФОМОЗУ НА РІПАКУ ОЗИМОМУ В ОСІННІЙ ПЕРІОД	58
Мороз Є. О., Поспєлова Г. Д., Коваленко Н. П.	ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНИТОРИНГ ГРИБКОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ПОСІВАХ ГОРОХУ	61
Піщаленко М. А., Вотінцева В. Д.	ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ЕНТОМОКОМПЛЕКСУ ШКІДНИКІВ КАПУСТИ РЯДУ ЛУСКОКРИЛИХ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	63
Піщаленко М. А., Лукей І. П.	СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОПУЛЯЦІЙ КОМАХ – ФІЛОФАГІВ УРБОЕКОСИСТЕМИ МІСТА	65
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	СТРОКИ ПОСІВУ ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ	67
Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.	ЕКОЛОГІЧНО-ФІЗІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОШКОДЖЕННЯ КЛОПОМ ЧЕРЕПАШКОЇ	69
Поспєлова Г. Д., Коваленко Н. П., Сиваш К. С.	БАКТЕРІАЛЬНІ ХВОРОБИ ПРОСА	71
Рибальченко А. Д., Бибик А. В., Шулещенко В. А.	НАСІННЄВА ІНФЕКЦІЯ ЗЕРНОВИХ І ЗЕРНОБОБОВИХ КУЛЬТУР	74
Хайдаров Г. О., Черних С. А., Лемішко С. М.	ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСЕКТИЦИДНИХ ПРЕПАРАТІВ ПРОТИ ШКІДЛИВОЇ ЕНТОМОФАУНИ ДЛЯ ЦИБУЛІ РІПЧАСТОЇ В УМОВАХ СТЕПУ УКРАЇНИ	77
РОЗДІЛ 3. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА		78
Грицай Ю. Ю., Поспєлова Г. Д.	ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ ДЛЯ БОРОТЬБИ З ГРИБКОВИМИ ХВОРОБАМИ СОЇ	78
Хоменко О. В., Кулик М. І.	ВПЛИВ СПОСОБІВ ЗБИРАННЯ НА ВИХІД КОНДИЦІЙНОГО НАСІННЯ КВАСОЛІ ЗЕРНОВОЇ	81

вирізняються совка – гамма (*Autographa gamma* L.), люцернова (*Heliothis virescens* Hfn) та капустяна (*Mamestra brassicae* L.), які в роки масових розмножень крім капусти, завдають великих збитків, пошкоджуючи цукровий буряк, капусту, горох, багаторічні сіяні трави.

Капустяна міль (*Plutella maculipennis* (Curt.) - один із найнебезпечніших шкідників капустяних рослин. Космополіт. Поширена повсюдно: В середніх та північних регіонах капустяна міль *Plutella maculipennis* (Curt.), як правило, буває небагато численна, але в окремі роки дає спалахи масового розмноження і тоді може завдавати значних збитків сільському господарству. В періоди між спалахами чисельність капустяної молі (*Plutella maculipennis* (Curt.)) збільшується поступово, а в рік, який йде за роком спалаху, міль зустрічається в природі в невеликих кількостях.

Багато дослідників вважають, що спалахи масових розмножень цього шкідника, які нерідко одночасно виникають на значних територіях, пояснюють здатністю метеликів капустяної молі (*Plutella maculipennis* (Curt.)) до міграції. Зона високої шкодо чинності охоплює лісостепові й степові області України. Пошкоджує капусту, редиску, редьку, ріпу, ріпак, турнепс, гірчицю, брукву, хрін та інші рослини родини капустяних. Виліт імаго в Лісостеповій зоні України відбувається у квітні – на початку травня.

Білан капустяний (*Pieris brassicae* L.) широко розповсюджений в Україні. Білан капустяний типовий синантроп, його розмноження найчастіше відмічається на ділянках, які розміщені поблизу різноманітних забудов та населених місць. Пошкоджує капусту, брукву, ріпу, ріпак, редиску, хрін гірчицю, резеду та інші рослини. Сучасний захист рослин від шкідливих організмів ґрунтується на системному принципі. Ефективність різних методів захисту рослин та їх роль у системі з часом істотно змінюються.

Бібліографія

1. Хареба В.В. Наукові основи виробництва капусти білоголової в Україні. Харків: ВАТ "Харківська друкарня №2", 2004. 224 с.
2. Капуста білоголова Українська осінь [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.riva.net.ua/kapusta-biloholova-ukrayins-kaosin/p058>.
3. Anti-inflammatory Activity of β -Carotene, Lycopene and Tri-nbutylborane, a Scavenger of Reactive Oxygen Species / Akifumi Kawata, Yukio Murakami, Seiji Suzuki, and Seiichiro Fujisawa. In Vivo. 2018. Vol. 32 (2). P. 255-264.

СУЧАСНИЙ СТАН ВИВЧЕННЯ ПИТАННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ПОПУЛЯЦІЙ КОМАХ – ФІЛОФАГІВ УРБООКОСИСТЕМИ МІСТА

Піщаленко М. А., Лукей І.
Полтавський державний аграрний університет

Інтерес до комах в міських умовах виник давно. На початку ХХ століття з'являються публікації по різних групах комах, які живуть поза будинків - в садах, парках, скверах міста.

Міські екосистеми являють собою специфічне для комах-філофагів довкілля. З одного боку, фізіологічне ослаблення кормових рослин під впливом поллютантів, зменшення преса паразитів та хижаків, можливість використання промислових та житлових споруд як стацій переживання несприятливих умов, сприяють зростанню чисельності популяцій комах – філофагів. З іншого боку, «острівна» просторова структура зелених насаджень міст, а разом з цим і «острівна» просторова структура популяцій - філофагів, утрудненість міграції особин від «острова» до «острова», прямий вплив на комах аерополлютантів, погіршення якості корму вплив на зелені насадження забруднюючих речовин та інших специфічних для міських умов впливів, ведуть до зниження чисельності комах - філофагів та вимирання видів. Еколого-ентомологічні дослідження в містах включають аналіз видового складу, трофічної та біогеографічної структур ентомокомплексів, просторової структури та динаміки чисельностей популяцій комах в екосистемах. Зазвичай при аналізі видового складу та еколого - трофічної структури співтовариств комах обмежуються збором даних про видовий склад, його розмаїтість і порівнянням показників, що вивчаються, для різних місцепроживання, різних територій.

Однак при цьому залишаються відкритими цілий ряд питань: чим викликаний той чи інший тип розподілу спільнот комах за показниками, що вивчаються, які причини, що призвели до появи спостерігаються типів розподілу співтовариств комах за досліджуваними показниками, які трансформації вивчених структур можливі і яка ймовірність таких трансформацій? Для відповідей на ці та подібні питання необхідно, використовуючи натурні спостереження, спеціальні експерименти та теоретичні моделі, виявити основні закономірності, що характеризують спільноти комах - філофагів у міських екосистемах, оцінити небезпеку виникнення спалахів масового розмноження філофагів у зелених насадженнях міст, визначити рівень впливу комах на стан зелених насаджень, вивчити особливості існування комах у екстремальних умовах міст із високим рівнем антропо - і техногенного впливу на біоту. Існують серії робіт, присвячених якій-небудь одній систематичній групі комах, наприклад попелицям в парках Латвії; галлоутворюючим комахам на листі клена білого в Польщі; кокцид в міських насадженнях Києва; кокцінелліди; галиць тополь жуків-довгоносиків в зелених насадженнях Луцька; мінуючих листя видам комах; сисним комахам і безхребетним, що вражають дерева на вулицях міст. Так, в роботі Е. Січока (1992) відзначається, що клен, липа і дуб на вулицях Варшави сильно вражені сисними членистоногими: попелицями, цикадками та павутинними кліщами [2]. Комахи з гризучим типом ротового апарату на вулицях Варшави зустрічаються набагато рідше і не викликають серйозних ушкоджень деревних рослин. Щільність популяцій попелиць на вуличних деревах у багато разів більше, ніж на деревах у парках. Іноді, як зазначає автор, на одному листку клена можна було нарахувати до 700 попелиць [2]

Є роботи, присвячені лише одному виду комах - філофагів в міських умовах. Наприклад, велика кількість публікацій в Болгарії присвячено тополевій молі-пістрянци, досить добре відомої як шкідника міських насаджень цього регіону ще з кінця XIX століття [1,2]. У центральній частині міста на в'язі зустрічається невелике число видів, головним чином, з колючо-сисним типом ротового апарату. Однак масовим шкідником в'яза на центральних вулицях міста Софії до цього часу залишається в'язовий листоїд (*Xantogaleruca luteola* Mull.) [1]. Вивчення шкідників ялини на вулицях і в парках Софії цим же автором показало, що комплекс налічує невелике число видів, переважають комахи з колючо-сисним типом ротового апарату з ряду Homoptera, а в масі зустрічаються *Physocermes hemicryphus*, *Noculaspis abietis* Sehr. - ялинова щитівка і листовійка-голкоїд *Epinotia* sp.. [2]. Значне число робіт присвячено вивченню ентомокомплексів тополевих насаджень в таких містах як: Львів, Кривий Ріг, Київ [3]. У ряді міст досліджувалася ентомофауни зелених насаджень вулиць і скверів Так, в роботі Kowalczyk J.R E.A. (2023) наведені відомості про комах ряду рядів, поширених в м Лодзь (Польща), розглядаються особливості поширення комах у центральній частині міста, в парковій зоні навколо центру і в приміській зоні. Відзначено зниження видового різноманіття комах і зменшення числа представників різних родин у напрямку до центру міста [2]. Велика кількість робіт присвячена моніторингу та захисту зелених насаджень міст від впливу шкідників і хвороб [3]. Постійна увага приділяється шляхам формування фауни дендробіонтних комах на інтродукованих породах [1]. Питання особливості поширення комах філофагів в урбоекосистемі міста Полтави на сьогодні вивчено недостатньо, що в свою чергу не дає можливості використати дані про поширення філофагів в якості біоіндикаторів зелених рекреаційних насаджень міста.

Бібліографія

1. Екологія міста Полтави. Випуск 4 /Полтава: Полтавський літератор, 2020. 186 с.
2. Matsiakh, I., & Kramarets, V. Інвазії комах-філофагів на територію України. Наукові праці Лісівничої академії наук України, (2020), С. 11-25. <https://doi.org/https://doi.org/10.15421/412001>.
3. Кардаш Є. С. Видовий склад та екологія комах-філофагів листяних порід урбоценозів м. Харкова : дис. д-ра філософії : 091 – біологія / Є. С. Кардаш; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків : ХНПУ, 2021. 182 с.

СТРОКИ ПОСІВУ ЯК ФАКТОР ОПТИМІЗАЦІЇ ФІТОСАНІТАРНОГО СТАНУ ПШЕНИЦІ ОЗИМОЇ

Писаренко В. М., Піщаленко М. А., Логвиненко В. В.
Полтавський державний аграрний університет

Строки посіву пшениці озимої є одним з важливих агротехнічних прийомів, який безпосередньо впливає на фітосанітарний стан посівів протягом